

Tutu George Georgescu

GEORGE GEORGESCU

Tabla de materii

A scrie despre viața unui om...	5
Acolo unde marea se întâlnește cu cerul.....	7
Peregrinări.....	17
Stăpân pe sine.....	34
Muncă și dragoste.....	55
Suferință și dezlegare.....	78
Nicăieri nu mă simt mai bine ca în țara mea.....	93
Certitudini.....	125
A doua înviere.....	166
Artiști și... artiști.....	170
Pe alte meridiane.....	190
Zece ani de la înființarea Filarmonicii.....	233
1930-1931-1932.....	241
1933-1934.....	254
1937-1939.....	271
Germania (1940-1941).....	317
Turnee.....	340
„Intermezzo”. Austria (1943-1944).....	345
Franța – Spania (1943-1944).....	356
Moarte și Transfigurație I.....	371
Moarte și Transfigurație II.....	384
O nouă primăvară (1947-1952).....	402
Din nou peste hotare (1951-1956).....	413
Din nou la pupitru.....	426

Sărbătorirea (12 septembrie 1957)	440
Primul Festival George Enescu Nord-Sud-Est-Vest (după septembrie 1957).....	454
Roma-Florența-Praga-Budapesta-Paris-București (1958-1959) .	475
Peste Oceanul Atlantic (1960-1961)	500
Al doilea festival George Enescu (1961)	527
Turneul Filarmonicii din 1961	533
Maestrul împlinește 75 de ani (1962).....	542
Ungaria – Austria (1962)	544
București – Paris. Turneul din 1963	549
Ultimul turneu – ultimele concerte (1964)	569
„Mors ultima ratio” (1964)	577

A scrie despre viața unui om...

A scrie despre viața unui om a cărui personalitate te-a copleșit, deși ai trăit alături de el mai bine de treizeci de ani, nu este ușor.

Încercând să reconstitui viața soțului meu, am întâmpinat grele obstacole, care, la început, mi-au părut de neînvins. O armată de prieteni, cunoscuți și necunoscuți, m-au ajutat fără știința lor, prin scrisori găsite, prin articole scrise, prin cronici, ce s-au salvat din incendiul care a distrus în timpul războiului o aripă a casei unde locuiam, să pot închea o povestire care să ne permită să urmărim, aproape pas cu pas, existența unui om de suflet și activitatea unui artist care, prin dăruirea lui totală muzicii, a fost în stare să creeze și să facă să dureze mișcarea simfonică din țara noastră.

În mod deosebit, trebuie să mulțumesc lui Lucian Voiculescu – pentru dragostea și minuțiozitatea cu care a întocmit lucrarea *Cincizeci de ani de activitate concertistică a lui George Georgescu*, lucrare care m-a călăuzit în reconstituirea unei cariere excepționale.

De asemenea, mulțumesc doamnei D. Petrescu, pentru sprijinul ei în reușita grelei sarcini pe care mi-am luat-o de a evoca, dintr-un material atât de vast, atât de divers, o viață de om și de artist.

Am pus toată dragostea și tot devotamentul meu, aducând un omagiu amintirii lui, recunoștința unei vieți minunate ce s-a desfășurat de-a lungul unui drum scaldat în strălucirea scânteietoare a personalității sale.

București, iulie 1967

Tutu George Georgescu

Acolo unde marea se întâlnește cu cerul

George Georgescu nu avea obiceiul să-și povestească întâmplările din viață. Biografia sa a fost așadar reconstituită din cu totul alte izvoare.

În anul 1940, îngrozită de cutremur, Elena Stefaniți, mama maestrului, a venit să locuiască, împreună cu fiul ei și soția acestuia, în casa lor din strada Washington nr. 9. Ea a fost sursa celor mai multe amănunte din primii ani ai copilăriei dirijorului. Pe vremea aceea, Elena Stefaniți era o femeie micuță și încă sprintenă, care păstra urmele unei frumuseți ce se caracteriza mai ales printr-o neobișnuit de expresivă mobilitate a feței și printr-un farmec cu totul special. Ochii rotunzi și negri aveau un luciu și o vioiciune tinerească. Era volubilă și zâmbitoare, comunicativă și prietenoasă.

*

Sulina este astăzi un orașel curat, cu locuințe moderne, portul pierzându-și însă din specificul de altădată. Înainte de 1900, era viu și plin de ispite. Firme cu nume străine, prinse pe brațe de fier, ieșeau mult în afara caselor, ca să se vadă de pe vapoare. De-a lungul cheiului forfotea o populație cosmopolită pusă pe câștig și petreceri.

Pe zidurile cele mai înalte se aflau afișe mari ce anunțau plimbări pe fluviu, serate pe vapoare, reclame ale fabricilor și laboratoarelor străine de produse cosmetice și alte articole de lux¹.

¹ Sulina era la acea epocă *porto franco*, scutit de taxe vamale.

Peregrinări

„Gândirea mea este melodia.”

Richard Strauss

Orașele în care ți-ai petrecut copilăria nu lasă amintiri arhitecturale. Străzile, edificiile, chiar monumentele de artă se redeșteaptă rar în formele lor vii; și atunci asociate numai cu întâmplări sau cu un moment de trăire intensă ce se imprimă în conștiință, legat de ambianța în care s-a produs.

Călătorul ce poposește azi o vreme la Galați admiră construcțiile noi, înalte – așezate simetric pe o piață largă ce se prelungește înspre Calea Domnească, mărginită de aceleași clădiri frumoase ridicate din cărămidă de un roșu stins și din travertin de Dobrogea.

Privind din centru, cu fața către Dunăre, ai perspectiva unei largi șosele ce unește două parcuri scânteind sub lumina soarelui. La capătul lor, cerul pare coborât ca un coviltir imens peste o lume de înfăptuiri îndrăznețe și peste apele Dunării.

Cine a trăit în Galați, înainte de primul război mondial, își amintește însă orașul de jos, cu copii desculți, adulmecând miresele calde ale brutărilor, de unde cumpărau pâine chiar și plutașii de pe Bistrița și Siret. Vede teii de pe Strada Mare și, pretutindeni, dar mai ales în fața școlilor, tejghelele cu tablalele bragagiilor ce vindeau zaharicale, simigeriile cu plăcinte moi și dovleac copt...

Gogu își aducea aminte de o casă îmbrăcată în iederă, casă în care plânsese cu adevărat, din cauza dușmanului înverșunat ce se ivise în viața lor. Tatăl lui și-a dat seama că un copil nu poate să crească fără prezența ocrotitoare a unei mame. Și a hotărât că trebuie să se recăsătorească.

Stăpân pe sine

„Pentru mine nu există decât
două categorii de oameni:
unii care au și alții care nu au talent.”

Richard Strauss

Odată liceul terminat, nimic nu-l atrage mai mult decât muzica. Tatăl lui nu vrea să audă de dorința singurului său fiu. Ideea de a-l ști „lăutar” îl doboară. George Georgescu fuge de acasă în 1906, și se înscrie la Conservatorul din București. Director era Popovici-Bayreuth⁴.

Statura lui înaltă și semeață, privirea îndârjită impresionau la prima vedere. Era un om cu principii severe. Nu admitea nicio concesie. Nimic care ar fi putut știrbi prestigiul școlii sau al profesorilor.

Respectul și teama ce le inspira Popovici-Bayreuth creaseră în instituție criterii superioare de selecție, exigența în munca de zi cu zi și străduința de a promova talentele. Directorul manifesta o deosebită înțelegere pentru tinerii cu reale însușiri artistice. Era drept în aprecieri și se interesa de calitatea studiului fiecăruia.

A remarcat de la început aptitudinile și stăruința lui George Georgescu și i-a arătat în repetate rânduri o simpatie cu totul specială. Dar studentul nu s-a folosit de ele, s-a ferit să-i ceară sprijinul; și astfel, începuturile sale au fost mult mai anevoioase, activitatea lui trebuind să se împartă între cerințele

⁴ Popovici-Bayreuth debutase glorios în *Lohengrin* - cântase apoi în *Aurul Rinului* - la Bayreuth - în Teatrul lui Wagner, de asemenea, deseori și pe scena Operei din Viena.

Muncă și dragoste

„Munca perseverentă este singura
scăpare...

Numai munca ne poate ajuta să
învingem.”

Richard Strauss

În Gara de Nord, la expresul de Berlin, în ziua de 12 ianuarie 1911, la 5 după-amiază, cea mai multă lume era în dreptul unui vagon de clasa a II-a. Numai în momentul plecării trenului, lumea a putut vedea cine adunase în juru-i atâtea strigăte entuziaste și atâtea lacrimi. S-a ivit atunci la una din ferestrele vagonului o față îngustă încadrată de plete lungi.

Între tineretul care alerga pe lângă tren, strigând: „Succes...! să nu ne uiți!... să scrii!...”, se vedea și silueta înaltă a unui bărbat vârstnic, cu pălărie tare și floare la butonieră. Leonte Georgescu venise de la Galați să-și conducă băiatul la gară. Știa că se va înapoia, că nu va părăsi niciodată tot ce reprezenta pentru el „echilibrul, sănătatea morală”... Țara!... Și totuși văzându-l plecând atât de departe și poate pentru multă vreme, s-a simțit întâia oară înduioșat.

– Gogu! Să-mi trimiți adresa!... Imediat!... Drum bun!... Să...

– Gogo! Googoo! a reușit să strige și mama, când pornise trenul.

După douăzeci de ani de înstrăinare, de totală uitare poate, cei doi părinți se uniseră în același gând: să se întoarcă băiatul sănătos! Lăcrimau alături, știind că în inimile lor odată unite nu mai trăia decât o singură dragoste, aceea pentru Gogu.

Călătorul rămăsese la fereastră. Nu mai privea în urmă.

Suferință și dezlegare

„Deveneam eu însumi.”

George Enescu

În această nouă locuință, Georgescu începe să primească și el oaspeți; dar mai ales se făcea muzică; arareori erau admiși vizitatori care ascultau concertele de cameră.

Niciunul dintre prieteni n-a putut bănui frământările prin care trecea violoncelistul. Prezența lor îl făcea atât de fericit, încât nu mai simțea piedicile, greutatețile și alarmele. Acestea reapăreau în orele de singurătate și de studiu prelungit. În vreme ce pretutindeni se auzeau tunurile, un cvartet internațional continua să vorbească în limba muzicii, despre iubire și frumusețe, despre tot ce este înălțător și uman.

Bronislaw Huberman, cel mai mare violonist al epocii (înainte de Fritz Kreisler și Adolf Busch), vine în București în 1926. Îi va lăsa lui George Georgescu o fotografie cu următoarea dedicație: „Fostului violoncelist, în amintirea singurului «cvartet» european de muzică de cameră care funcționa armonios – în timpul războiului 1914-1915”.

Ce haz făceau cu toții când Huberman – căruia îi plăcea tare mult să fie „vedetă” – intona prea apăsător partea lui de vioară; atrăgându-i-se atenția să se tempereze el răspundea nervos: „Nein, nein, ich bin die erste Geige – mich soll man hören”.¹³

¹³ „Nu, nu, eu sunt prima vioară - eu trebuie să fiu auzit.”

- TRIO -

Elise von Schoenberg - clavier
Th. Popovici (ob. uel. str.) violinc.
C. Georgescu - cello.

1913, Berlin. Caricatură de Gruia. George Georgescu cu Elise von Schonberg și Theodor Popovici

Nicăieri nu mă simt mai bine ca în țara mea

La 14 februarie 1919, George Georgescu dirijează orchestra Filarmonicii berlineze, avându-l ca solist pe Claudio Arrau în concertul de debut al acestuia cu orchestra.

Una din criticile entuziaste dădea alarma:

„Este oare posibil ca George Georgescu, acest dirijor înăscut, să părăsească Berlinul?”

Dacă este adevărat că acest talentat dirijor va părăsi în curând Berlinul, aceasta ar fi o mare pierdere, căci între șefii tineri și-a câștigat foarte repede și sigur un loc precumpănitor.”

Vorbind de felul cum a acompaniat pe solist (Arrau): „Cu linii fine care se nasc organic una din alta – am constatat o dată mai mult la acest dirijor înăscut o sensibilitate extremă: el se dăruiește plin de pietate, căutând să nu umbrească nicio clipă pe pianist; orchestra a fost pusă în valoare sub control vibrant – greu îl poate cineva imita – căci puțini sunt capabili de a fi de talia lui George Georgescu. Câtă contopire desăvârșită în acompanierea concertului de Ceikovski cu simțirea sa proprie...”²⁰

Concertul din octombrie al aceluiași an stârnește, de asemenea, admirație fără rezerve: „Talentul lui Georgescu a făcut ca Sala mare a Filarmonicii să fie «arhiplină». Stăpânește minunat partitura, dându-i strălucire și impunând orchestrei interpretarea sa de o desăvârșită muzicalitate.”²¹

Despre „talentul puternic”, „temperamentul deosebit”, „interpretarea scânteietoare” ce „a pus stăpânire pe ascultători” vorbesc și alte ziare.

²⁰ „Berliner Tageblatt”, 19 februarie 1919.

²¹ „Die Post”, 20 octombrie 1919.

Certitudini

Bucureștii primilor trei ani după războiul din 1914–1918⁴², au cunoscut și unele clipe de deplină seninătate. Oamenii erau preocupați să descopere îndeletniciri cât mai plăcute. Unii se întruneau să facă muzică, așa cum i-am văzut pe „Țambalagii”, alții stau grupați în jurul „Parantezei”.

George Georgescu, de la stabilirea sa în București, s-a legat foarte strâns de un grup de scriitori, cu care a rămas prieten până la sfârșitul vieții lor, căci a avut durerea să-i vadă dispărând unul după altul și lăsând în inima lui un gol: Goga, Rebreanu, Camil Petrescu, I. M. Sadoveanu, Ionel Teodoreanu, Păstorel Teodoreanu, Minulescu, dr. V. Voiculescu, Paul Prodan, Nicu Condiescu, Sorbul; se întruneau în primitoarea casă a doamnei Irina Procopiu⁴³, unde „Paranteza” restrânsă se lărgea în reuniuni serioase de discuții și lecturi „în primă audțiie”.

Acum, în preajma primăverii, se vor naște „Floridorii” în casa lui Dinu Brătianu, frate cu Ionel Brătianu. Ei promovau dragostea pentru natură, bucuriile ce ți le puteau procura câteva ore petrecute în libertate. La Florica, moșia Brătienilor, lângă Pitești, sau la Drăgășani, în Vâlcea, unde erau viile faimoase care dădeau generosul vin „sânge de bou”, sau amărui-aromatul Pelin de mai, se întâlneau cu toții, destul de des, prelungind întrunirile prietenoase din București. Gogu Georgescu fusese supranumit Orfeul Floridorilor, poate pentru că el armoniza grupul prin optimismul tonic și tinerețea lui îmbătătoare.

Acolo în casă a cunoscut George Georgescu pe Gabriela Schiller-Gereb. O făptură asupra căreia privirea și inima se

⁴² România intră în război în 1916. Regele Carol moare.

⁴³ Doamna de onoare a Reginei Maria.

După transformarea Filarmonicii în urma strădaniilor rodnice și pasionate ale lui Georgescu, regele Ferdinand creează Fundațiile Regale Principele Carol.

Prințul Carol a devenit șeful Fundației care-i purta numele și pe care, de altfel, o dirija cu multă atenție; din acest motiv s-a preocupat să susțină Filarmonica așa încât să ajungă fala țării; mai ales că George Georgescu avea capacitatea de a-i da strălucire.

Prin urmare, Prințul Carol îl cheamă pe Gogu la el. Este locul să precizăm că Prințul îi spunea pe nume, în cercul de tineret în care Carol apărea rar pentru că era mai deosebit, mai furtunos, cu alte preocupări, în cercul „Țambalagiilor” în care intrau mai mult muzicieni, dar și scriitori, și se distrau, conveniseră să-și spună frate, spre a înlătura protocolul și deci și titlurile de principe, alteță, domniță. Așa că îl cheamă pe Gogu la birourile Fundației și-i spune:

– Gogule uite ce este. Elisabeta a scăpat cu viață. Crezi că am putea să-i facem o bucurie?

Desigur că în ochii lui nu exista decât această preocupare, această țintă, să poată să facă ceva, ca să arate Domniței lui de vis, un semn de profundă dragoste și respect. Decizia Prințului Carol a fost să deplaseze orchestra Filarmonicii împreună cu corul Societății „Cântarea României”, al cărui dirijor cred că era pe vremea aceea Botez. Au plecat cu vaporul la Atena, via Constantinopol, așa cum se chema încă în acea epocă, unde au dat un prim concert. Era și botezul orchestrei și prima ieșire peste hotare cu această formație, care devenise deja internațională prin structură și printr-o disciplină nouă, printr-o armonizare, care mai avea nevoie desigur de multă, multă șlefuire, dar era un lucru, un obiect de export. La Constantinopol au avut un succes nebun, afișele arătau că

A doua înviere

„A avut puterea, a avut fericirea rară, de a fi hărăzit pentru a lupta și pentru a învinge. A învins.”

Romain Rolland (Michelangelo)

Călătoriile au fost totdeauna privite ca un tonic nervos, aducând nu atât uitarea, ci o trezire a interesului pentru viață, pentru sentimentul frumosului. Un prieten⁷⁰ l-a îmbiat pe Gogu Georgescu să meargă cu el în Italia. Nicio țară din Europa nu răspundea parcă mai bine scopului urmărit. Sub cerul ei, viața curge caldă și îmbătătoare.

Gogu și Cilak Blank, îmbarcându-se în somptuosul Rolls-Royce, iau Calea Romei, cu gândul să obțină o audiență particulară la Papă. Maestrul avea o fascinație pentru Biserica Catolică, pentru fastul și ordinea ei. Adesea spunea: „Dacă n-aș fi fost șef de orchestră, mi-ar fi plăcut să fiu cardinal.” Protocolul cere riguros să fii prezent în Roma cu 10 zile înainte de a-l vedea pe Papă, obligație de care ei nu au știut. În perioada de așteptare s-au gândit să meargă la Napoli și mai departe. În emoționanta zi a audienței, erau așteptați de un înalt prelat care i-a condus la ascensor. Maestrul a fost mirat de lentoarea mecanismului. Intuindu-i gândul, prelatul i-a răspuns: „Au Vatican tout est très lent.” Peste câteva clipe i-a întrebat: „Vous êtes bien restés dix jours à Rome?” Cilak răspunde: „Nu am știut că aveam această obligație și am pornit să cutreierăm.” La care prelatul spune: „Je crois qu’il faudra mentir au Saint-Père”. Apoi, privind-i pe amândoi, s-a oprit întrebător la chipul lui Blank, care avea o fizionomie tipică de evreu. „Dar măcar

⁷⁰ Cilak Blank (nepotul lui Mauriciu Blank, mare bancher, cu sucursale la Paris).

Artiști și... artiști

„Dreptatea se potrivește oamenilor
obișnuiți.
Celor mari le este hărăzită nedreptatea.”

Rabindranath Tagore

Coincidențele fac adesea ca faptele reale să aibă aparența neverosimilului.

Pe culoarul vagonului ce-l ducea pe George Georgescu spre țară, cineva cânta marșul victorios de întoarcere acasă al lui Heracles din *Oratoriul* lui Händel. Directorul Operei Române ascultă. Își orânduie planul acțiunilor imediate. Nu putea plăti Sala Ateneului. Va muta concertele Filarmonicii la Operă. Atâta vreme cât este la conducerea celor două instituții, poate dispune de condițiile ce i se oferă.

Înainte de plecarea sa, simțise la Operă că lava ce începuse să clocotească cu ani în urmă nu se liniștise. Conflictul pe care-l anchetase în 1921, ca delegat al ministerului, nu se stinsese. Pe atunci era director Scarlat Cocorăscu, om de cultură și cu bune intenții, dar prea slab pentru metodele ce pătrunseseră în teatru.

Inteligent și modest, văzându-l pe Georgescu la lucru, îi spusese de câteva ori: „De dumneata ar avea acum nevoie instituția asta, ca să nu se ducă de râpă”.

– Sunt directorul Filarmonicii și nu stă nici ea destul de bine pe picioare. Are încă nevoie de mulți stâlpi de susținere.

– Nu știi că sunt oameni care simt că-i pânđește din umbră o sălbatică și necugetată Dejaniră care le va pune pe umeri hlamida lui Nessus; dar nu fug, nici nu blestemă și nu se gândesc la răzbunare. Au tăria să continue să trăiască, pentru tot ce poartă numele «viață». Așa te văd eu pe dumneata.

Pe alte meridiane

„Fericit cel ce, ca Ulise, a făcut o frumoasă călătorie ca apoi să se întoarcă plin de învățăminte, să trăiască între părinții lui restul zilelor sale.”

J. de Bellay

În caietul său de însemnări zilnice, Alfred Alessandrescu consemnează: „12 octombrie 1926 – Gogu pleacă la Paris”.

Se hotărâse să plece. Simțise cupa amărăciunilor plină până la margini. Se acumulaseră deziluzii, nedreptăți, comentarii ale unor persoane necalificate care urmăreau împrôșcarea cu noroi a tuturor personalităților vieții noastre artistice.

Munca depusă, fără să-și permită o clipă de răgaz, îl obosise, luându-i din puteri. Prietenii ce-i avea pe tot cuprinsul Europei îl chemau. Se simțea atras de orizonturi noi, întrevedea o epocă de desfătare, de relaxare din care socotea că va putea acumula comori noi de senzații și bucurii.

La Paris ocupă un apartament în rue de Miromesnil, la doi pași de Palatul Elysée. Își are pianul lui, unde vor veni din nou prietenii să facă muzică, unde va invita soliști noi ca să lucreze cu ei, în fine, își are cuibul lui.

Câteva zile nu vrea să vadă pe nimeni. Emoțiile ce le resimțea în Paris nu au fost niciodată întrecute de niciun alt oraș al lumii pe unde l-au purtat pașii. Asfințiturile fumurii, cerul acela vast pe care stăruia târziu lumina zilei, cheurile Senei umbrite de platani subțiri, mișcarea, atmosfera orașului, corespondeau firii sale intime. Făcea plimbări pe jos, tăcut și singur, ore întregi, zilnic.

Zece ani de la înființarea Filarmonicii

„În viață cea mai mare fericire o găsești
în urmărirea conștientă a unui mare țel.”

Aristotel

În noiembrie 1930, George Georgescu revine la București pentru a dirija la sărbătorirea celor zece ani de la înființarea Filarmonicii.

Un deceniu de existență; puțin și totuși un bilanț de realizări imense. Activitatea orchestrei sub iscusita lui direcție, munca încordată, caldă omenie pentru toți colaboratorii au contribuit la ridicarea nivelului artistic muzical la noi și la strângerea relațiilor cu lumea muzicală internațională.

Încă de la început, a avut de luptat cu lipsa de solidaritate, o regretabilă caracteristică a multor așa-zisi muzicieni, care au îngreunat munca atât de gingașă de construire a unui edificiu care trebuia să-și pună baze solide pentru a rezista greutăților materiale potrivnice.

Cu inima fierbinte, el a știut să topească în furnalul neștrămutatei credințe toate metalele dure și diverse, aruncând zgura din ele și amalgamându-le într-o prețioasă materie nouă.

Parcă ieri era toamna aceea umedă și rece când pâlcuri, pâlcuri de oameni grăbiți se îndreptau spre Ateneul Român, să asculte primul concert al lui George Georgescu.

Cu câtă emoție ne reamintim acel entuziasm spontan – cu câtă încredere în viitor vibram alături de mulțimea care-l primea după zece ani cu aceeași încredere și admirație.

Regretatul nostru muzicolog G. Breazul ne comunică impresiile lui de la concertul „care s-a bucurat de o interpretare

1930-1931-1932

Stagiune încărcată, călătorii, activitate multilaterală. Numai la Operă, George Georgescu dirija peste cincisprezece spectacole: *Boris*, *Aida*, *Carmen*, *Tosca*, *Walkyria*...

Elementele noastre vocale depun eforturi pentru a asigura o bună interpretare a operelor lui Wagner, la pupitru, George Georgescu, animând spectacolul. „E din rasa celor mari. În vinele lui curge sânge – și ce sânge”, scrie Marcel Mihalovici, care fusese prezent la spectacol. De neuitat rămăseseră în amintirea lui „frumusețile nepieritoare ale scenei lui Wotan din actul II și minunatul ultim act – expresii dramatice de mare altitudine la Georgescu”.

Opera română nu a putut să ne procure nicio documentație din arhiva ei, care a suferit regretabile avarii în timpul războiului și a dispersărilor multiple. Ne amintim doar de distribuția primelor spectacole cu V. Rabega – Sigmund, George Niculescu-Basu – Hunding, Gr. Teodorescu – Wotan, Elena Roman, A. Ferraru, O. Grozovskaia, dna Costescu Duca, parte din Walkirii.

În același timp, George Georgescu dirijează peste douăzeci de concerte în București, cu Emil Sauer, Nicolai Orloff, Silvia Șerbescu, în Concertul de Rahmaninov, Al. Teodorescu, în Brahms, Frederic Lamond, în Ceikovski, Georg Kulenkampf și din nou W. Backhaus, Claudio Arrau.

„Să mai poftească scepticii să vorbească de «criză» după această splendidă performanță a publicului nostru care, după o săptămână cu opt concerte, a umplut duminică dimineața până la ultimul loc incinta Ateneului.”¹²³

¹²³ „Rampa”, 1930.

1933-1934

În ziua de 12 martie, în mare intimitate, are loc logodna lui George Georgescu cu Tutu Oroveanu.

Chiar a doua zi, George Georgescu pleacă spre Poznan. Acum însă își poate chema logodnica zilnic la telefon.

15 martie – „Am făcut cunoștință cu orchestra din Poznan, bunicică, foarte suplă, înțelegătoare, având chiar unele elemente destul de valoroase. Păcat că e cam slabă din punct de vedere fonice. Sper totuși să fac un concert bun. După simfonie băteau cu arcușurile în pupitre și violi să le rupă...”

După amiază, cu doi compozitori, am discutat partituri două ore. Le-am oferit ceai, sus la mine în salon. Nu se mai îndurau să se despartă de mine (vezi... *charmul* meu irezistibil!).

Directorul Filarmonicii a venit să mă ia la dejun, dar l-am invitat eu, ca să scap mai repede după... E foarte drăguț, cu singurul cusur că după ce se scobește în dinți cu o adresă uimitoare, aruncă la o distanță remarcabilă resturile găsite... în cavernoasele domniei sale măsele... După somnul de după amiază, vine iar să mă duc nu mai știu unde... Uf! *charmul* ăsta al meu... e obositor câteodată!”

16 martie — „Repetiția foarte bună. Sala plină de critici, profesori de la conservator, lume, ovații nesfârșite la terminarea ei. Să vedem cum o fi diseară. Dar nu se poate să nu fie bine.

E fluidul tainic și sfânt al dragostei ce simt cum îmi învâluie întreaga ființă... Cum să nu fiu sigur de reușită?

Trebuie să-mi mai arunc ochii pe partitură. Vai ce anosteală! Cine m-a pus să o înscriu și pe programul din Varșovia?”

Varșovia — din nou, 23 martie — „Am fost nevoit să

1937-1939

„Trebuie să muncești, numai să muncești, și să ai încredere.”

Auguste Rodin

Toate stagiunile încep la fel. Atunci când, îmbrăcat în haine îngrijite, te îndrepti spre o sală de teatru sau de concert, te duci cu inima ușoară. Câți pot oare din cei care pornesc spre teatru să-și imagineze orele de repetiție, de dibuire ale interpretului la poarta sufletului autorului, o pădure întunecată, în care trebuie să pășești cu grijă. Câtă străduință acumulată în luni prelungite de concentrare asupra unui plan de muncă pe care dorești să-l realizezi, dar te lovești de atâtea elemente potrivnice, de greutatea financiară, de piedici de tot felul și, mai presus de toate, de descurajantul atac al celor ce dau verdicte cu ușurință.

Pe lângă muncă, pe lângă conștiinciozitate, pe lângă o nesfârșită dragoste pentru instituția ce o dirijezi, trebuie autoritate, prestigiu și menținerea respectului celor cu care colaborezi.

Ca și în viața intimă de toate zilele, fiecare director de instituție are momente de descurajare, de oboseală, devenind mai puțin rezistent atacurilor din afară. Entuziasmul publicului, care își aduce de fiecare dată prinosul lui de recunoștință și admirație revărsată în torente de aplauze, nu constituie întotdeauna baza echilibrului tău sufletesc. Ai nevoie de înțelegerea tuturor celor cu care lucrezi, de o armonie în care gândul creator sau înfăptuitor să-și găsească climatul potrivit.

Când seara, întorcându-te acasă, încă vibrând de toată